

Onsdagen den
9 februari 1977

Onsdagen den 9 februari

Kl. 10.00

*Val av ombud och
suppleanter i
Europarådets
rådgivande
församling*

§ 1 Val av ombud och suppleanter i Europarådets rådgivande församling

Företogs val av sex ombud jämte sex suppleanter i Europarådets rådgivande församling.

Herr WIRTÉN (fp):

Herr talman! Valberedningen har enhälligt godkänt en gemensam lista för valet av ombud jämte suppleanter i Europarådets rådgivande församling.

I genskap av ordförande i valberedningen ber jag att till herr talmannen få överlämna den gemensamma listan.

Den för ifrågavarande val avlämnade gemensamma listan upplästes av herr talmannen och godkändes av kammaren, varvid befanns att följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på listan, valts för tiden från öppnandet av den rådgivande församlingens nästa ordinarie möte till öppnandet av församlingens därpå följande ordinarie möte:

ombud

herr Sjönell (c)
herr Lidbom (s)
herr Lidgard (m)
herr Alemyr (s)
herr Larsson i Borrby (c)
herr Wååg (s)

personliga suppleanter

herr Molin (fp)
fru Gradin (s)
herr Björck i Nässjö (m)
herr Pettersson i Lund (s)
fröken Eliasson (c)
herr Hugosson (s)

§ 2 Justerades protokollet för den 1 innevarande månad.

§ 3 Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Undertecknad anhåller härmed om ledighet från riksdagsarbetet på grund av enskilda angelägenheter under tiden den 1 mars–den 15 april 1977.

Stockholm den 8 februari 1977

Sven-Olof Träff

Onsdagen den
9 februari 1977

Herr talmannen anmälde att herr *Westerberg* (m) fr. o. m. den 1 mars skulle inträda som ersättare för herr Träff under hans ledighet från riksdagsmannauppgiften.

*En särskild politisk
nämnd för
riksdagsförvalt-
ningen*

§ 4 Föredrogs och hänvisades
Proposition
1976/77:68 till skatteutskottet

§ 5 Föredrogs och hänvisades
Redogörelse
1976/77:9 till konstitutionsutskottet

§ 6 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna 1976/77:92-94.

§ 7 En särskild politisk nämnd för riksdagsförvaltningen

Föredrogs konstitutionsutskottets betänkande 1976/77:22 med förslag till ordning för utseende av en särskild nämnd för riksdagsförvaltningen med vissa uppgifter på arbetsrättens område.

Herr BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Frågan om gränsdragningen mellan de anställdas inflytande och den politiska demokratin på arbetsrättens område inrymmer en rad problem. Som huvudregel har vänsterpartiet kommunisterna anfört att de offentliganställda bör ha samma demokratiska rättigheter på arbetsplatserna som vi kräver för anställda på andra sektorer av arbetsmarknaden.

Konstitutionsutskottets initiativ är begränsat till frågan huruvida kammaren eller annat riksdagsorgan skall ha uppgiften att utse ledamöter i den särskilda politiska nämnd som förutsätts skall verka på riksdagsförvaltningens område. Utskottet förordar att riksdagen bemyndigar konstitutionsutskottet att utse dessa ledamöter. Man har låtit de praktiska skälen väga tyngre än de principiella, vilka talar för att kammaren borde utse ledamöterna i en eventuell nämnd. Detta delegeringsförfarande är inte invändningsfritt.

Det är emellertid frågan om de offentliganställdas demokratiska rättigheter som vpk vill peka på i detta sammanhang.

Vid behandlingen av arbetsrättsreformen yrkade vpk på att förslaget till lag om offentlig anställning skulle underkännas och begärde ett nytt förslag. Vi menade att en lag om demokratiska rättigheter på arbetsplatserna bör slå fast bl. a. obegränsad förhandlingsrätt och strejkrätt för de offentliganställda. Riksdagen avslog dock detta yrkande.

Som framgår av det avtal som är fogat vid konstitutionsutskottets be-

tänkande får nämnden stora befogenheter att fastställa vad som kan anses kränka den politiska demokratin. Reglerna för nämndens sammansättning talar också för att arbetstagsidan kan komma i ett ogynnsamt läge, särskilt med en borgerlig riksdagsmajoritet.

De gränsdragningsproblem som kan finnas på detta område bör inte lösas på så sätt att offentliganställdas möjligheter att hävda sina intressen allvarligt begränsas. Det måste finnas andra metoder att lösa dessa problem. Det är inte heller omfattande avtal som är viktigast utan att offentliganställda får obegränsad förhandlings- och strejkrätt liksom andra demokratiska rättigheter för att kunna kämpa för bättre arbetsvillkor. Det kan gälla anställningstryggheten, lönerna, arbetsmiljön etc. Risken för att den politiska demokratin därigenom skall komma i fara får inte överdrivas.

Vänsterpartiet kommunisterna hävdar att demokratiska rättigheter inte skall göra några undantag för offentliganställda. Denna ståndpunkt intog vi vid behandlingen av arbetsrättsreformen. Denna ståndpunkt har vi också hävdat i en motion till årets riksmöte, som kommer att behandlas vid ett senare tillfälle.

Herr talman! Med hänvisning till dessa ställningstaganden deltar inte vpk-gruppen i beslutet om en särskild nämnd för riksdagsförvaltningen.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 8 Föredrogs

Skatteutskottets betänkanden

- 1976/77:16 med anledning av propositionen 1976/77:4 om höjning av visst avdrag vid arvs- och gåvobeskattning av förmånstagarförvärv
- 1976/77:17 med anledning av propositionen 1976/77:29 med förslag till godkännande av tilläggsavtal rörande ändring i avtalet den 27 juni 1973 mellan Sverige och Finland för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet samt det till avtalet fogade protokollet
- 1976/77:18 med anledning av propositionen 1976/77:51 om inskränkt skattskyldighet för Sveriges turistråd
- 1976/77:19 med anledning av propositionerna 1976/77:50 om ändrade beskattningsregler för vissa ersättningar vid personskada och 1976/77:52 om ändrade beskattningsregler för avgångsersättningar till vissa tjänstemän.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Onsdagen den
9 februari 1977

*Hemspråksunder-
visning för invand-
rarbarn*

Föredrogs utbildningsutskottets betänkande 1976/77:10 med anledning av propositionen 1976/77:22 om statsbidrag till hemspråksundervisning för invandrarbarn m. m. jämte motioner.

I propositionen 1976/77:22 (utbildningsdepartementet) hade regeringen – efter föredragning av fru statsrådet Mogård – föreslagit riksdagen att

1. godkänna de grunder för statsbidrag till kommunernas hemspråks-
träning i förskolan samt hemspråksundervisning i grundskolan och gymna-
sieskolan som förordats i propositionen,

2. besluta att avlöningsförmåner och andra anställnings- och arbets-
villkor för hemspråklärare fastställdes under medverkan av regeringen
eller myndighet som regeringen bestämde i samma utsträckning som
för övriga statligt reglerade lärartjänster i grundskolan,

3. i övrigt godkänna vad som anförts i propositionen om tjänst som
hemspråklärare,

4. anta i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i skollagen
(1962:319).

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes bl. a. följande:

”På grundval av riksdagens beslut med anledning av proposition om hemspråksundervisning för invandrarbarn (prop. 1975/76:118, UbU 1975/76:33, rskr 1975/76:391) framläggs förslag om bl. a. nytt statsbidrag till kommunerna för hemspråksträning i förskolan och för hemspråksundervisning i grundskolan och gymnasieskolan.

För hemspråksträning i förskolan för sexåringar föreslås statsbidrag till kommunerna utgå med ett schablonbelopp per deltagande barn och år. Beloppet har preliminärt fastställts till 1 900 kr. inkluderande bidrag till vissa arbetsgivareavgifter. Schablonbeloppet skall jämkas årligen med hänsyn till den genomsnittliga årliga löneutvecklingen.

För hemspråksundervisning i grundskolan och gymnasieskolan föreslås utgå ett schablonbelopp till kommunerna. Detta belopp beräknas som en kostnad för varje uttagen lärarveckotimme undervisningen omfattar. Därvid skall för grundskolan räknas 1,1 lärarveckotimmar per deltagande elev och läsår samt för gymnasieskolan 0,75 lärarveckotimmar per deltagande elev och läsår. Schablonbeloppet har preliminärt bestämts till 1 765 kr. per lärarveckotimme vartill kommer bidrag för sådana arbetsgivareavgifter som i dag ersätts ur bidragsanslagen för grundskola och gymnasieskola. Schablonbeloppet skall årligen jämkas med hänsyn till löneutvecklingen m. m.

Vissa övergångsbestämmelser föreslås, som medger en successiv anpassning för kommuner som enligt nuvarande regler erhåller högre bidrag än vad det nya statsbidraget medger. För det övervägande antalet kommuner innebär förslaget en betydande resursförstärkning.

I propositionen behandlas också vissa frågor rörande tjänster som hemspråkslärare. Enligt riksdagen bör särskilda statlig reglerade tjänster som hemspråkslärare vid kommunens skolväsende inrättas fr. o. m. den 1 juli 1977."

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1976/77:34 av herr Andersson i Södertälje m. fl. (s), vari yrkats att riksdagen beslutade att statsbidrag till hemspråksundervisning i grundskolan skulle utgå enligt nu gällande regler,

1976/77:35 av fru Diesen m. fl. (m, c, fp),

1976/77:36 av herr Granstedt m. fl. (c), vari yrkats att riksdagen beslutade att hos regeringen hemställa att det i propositionen 1976/77:22 föreslagna systemet för statsbidrag till hemspråksundervisning för invandrarbarn kompletterades med en särskild resurs till skolöverstyrelsens förfogande för att möta särskilt höga kostnader för verksamheten i vissa kommuner och garantera att ingen kommun skulle behöva minska ambitionsnivån på sin hemspråksundervisning,

1976/77:37 av herr Strömberg i Botkyrka (fp), vari yrkats att riksdagen beslutade att statsbidrag till hemspråksundervisning i grundskolan skulle utgå enligt nu gällande regler,

1976/77:38 av herr Werner m. fl. (vpk), vari yrkats att riksdagen till regeringen uttalade

1. att tjänster som hemspråkslärare gavs likvärdig tjänsteställning med likvärdiga kompetenskrav som gällde för annan lärarpersonal med motsvarande pedagogiska uppgifter på motsvarande nivå i skolsystemet,

2. att tjänster som hemspråkslärare borde insättas även i gymnasieskolan,

3. att de kurativa uppgifterna för invandrarbarnen i första hand borde skötas av kurativt utbildad tvåspråkig personal och att i de fall då hemspråksläraren ändå handhade dessa uppgifter de inte fick inkräkta på den pedagogiska verksamheten,

4. att hemspråksundervisningen gjordes obligatorisk och gavs samma ställning som övriga obligatoriska ämnen inom grundskolan,

5. att de större invandrarpråken som t. ex. finska, danska, norska, grekiska och serbokratiska gavs samma status som t. ex. tyska och franska på grundskolans högstadium (dvs. B-språks status),

6. att, även då hemspråksträningsgrupp eller hemspråksundervisningsgrupp omfattande fyra elever ej kunde ordnas utan olägenhet för eleverna, statsbidrag ändå skulle utgå som om gruppen bestod av fyra elever,

7. att statsbidrag skulle utgå för hemspråksträning för alla ålderskategorier inom förskolan,

*Hemspråksunder-
visning för invand-
rarbarn*

8. att rätten till en första läs- och skrivträning på hemspråket garanterades alla invandrarbarn i grundskolans lågstadium,

9. att tvåspråkiga förskole- och grundskoleläroverksamheter gavs en bestämd kvot vid intagning till resp. lärarutbildningsanstalter.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen beträffande inrättande av tjänst som hemspråkslärare skulle bifalla propositionen 1976/77:22 och avslå motionen 1976/77:38 yrkandet 2,

2. att riksdagen beträffande behörighet till tjänst som hemspråkslärare samt befordringsgrunder för hemspråkslärare med anledning av propositionen 1976/77:22 samt med avslag på motionerna 1976/77:35 och 1976/77:38 yrkandet 1 bemyndigade regeringen att utfärda bestämmelser i enlighet med vad utskottet förordat,

3. att riksdagen i övrigt godkände vad som i propositionen 1976/77:22 anförts om tjänst som hemspråkslärare,

4. att riksdagen med bifall till propositionen 1976/77:22 beslutade att avlöningsförmåner och andra anställnings- och arbetsvillkor för hemspråkslärare skulle fastställas under medverkan av regeringen eller myndighet som regeringen bestämde i samma utsträckning som för övriga statligt reglerade lärartjänster i grundskolan,

5. att riksdagen beträffande bestämmelser om statsbidrag till kommun för hemspråksundervisning i grundskolan med anledning av propositionen 1976/77:22 samt motionerna 1976/77:34, 1976/77:36, 1976/77:37 och 1976/77:38 yrkandet 6 i denna del som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anförde,

6. att riksdagen beträffande grunder för statsbidrag till kommun för hemspråksundervisning i gymnasieskolan med avslag på motionen 1976/77:38 yrkandet 6 i denna del godkände vad som förordats i propositionen 1976/77:22,

7. att riksdagen beträffande grunder för statsbidrag till kommun för hemspråksträning i förskolan med avslag på motionen 1976/77:38 yrkandet 6 i denna del godkände vad som förordats i propositionen 1976/77:22,

8. att riksdagen beträffande åldersgrupper för hemspråksträning i förskolan skulle avslå motionen 1976/77:38 yrkandet 7,

9. att riksdagen beträffande obligatoriskt deltagande i hemspråksundervisning i grundskolan skulle avslå motionen 1976/77:38 yrkandet 4,

10. att riksdagen beträffande rätt till en första läs- och skrivträning på hemspråket skulle avslå motionen 1976/77:38 yrkandet 8,

11. att riksdagen beträffande hemspråk som tillvalsämne på grundskolans högstadium skulle avslå motionen 1976/77:38 yrkandet 5,

12. att riksdagen beträffande tvåspråkiga sökande till lärarutbildning skulle avslå motionen 1976/77:38 yrkandet 9,

13. att riksdagen beträffande hemspråkslärares uppgifter skulle avslå motionen 1976/77:38 yrkandet 3,

14. att riksdagen skulle anta i propositionen 1976/77:22 framlagt förslag till lag om ändring i skollagen (1962:319).

Herr ANDERSSON i Södertälje (s):

Herr talman! Jag skall endast beröra den del av ärendet som rör statsbidrag till hemspråksundervisning i skolan. När propositionen presenterades för riksdagen och vi kunde konstatera att det där föreslogs ett schablonbelopp per uttagen lärarveckotimme skapade detta en mycket stark oro i de kommuner som har många invandrarbarn i sin undervisning. Av de kommunerna finns ett flertal i Stockholms län. Anledningen till denna oro var att dessa kommuner med hänsyn till att så många nationaliteter där är representerade har tvingats organisera ett mycket stort antal undervisningsgrupper. Det är inte alltid möjligt att lösa de praktiska problemen med skolskjutsar för att få en starkare koncentration av dessa grupper till vissa skolenheter.

Nämnda kommuner kunde konstatera att det här föreslagna statsbidraget för kommunernas del skulle ge sämre utdelning än det system som hittills har tillämpats. Samtidigt kunde man konstatera att samma kommuner utgör den grupp av kommuner som på detta område verkligen har den stora arbetsbördan. Därför upplevde man det som högst orättvist att just de kommunerna skulle få ett lägre statsbidrag än f. n. Det var en dålig belöning för ett mycket gott arbete under ett flertal år.

Det är detta som också är anledningen till de motioner som har avlämnats i ärendet.

Mot denna bakgrund är det därför glädjande att nu kunna konstatera att utbildningsutskottet har försökt finna lösningar som kan skapa större rättvisa och tillgodose de berättigade krav som den här gruppen av kommuner kan ställa när det gäller statsbidrag till hemspråksundervisningen.

Det system som utbildningsutskottet har funnit och nu föreslår i ett uttalande anser jag mig som motionär kunna vara med om att bifalla helt och hållet. Systemet innebär att länskolnämnderna får rätt att medge ett högre lärartimuttag än vad propositionens allmänna grunder medger. Med det här systemet skall de aktuella kommunerna inte behöva få ett lägre statsbidrag än f. n., utan man skall kunna fortsätta att organisera undervisningen på det ambitiösa sätt som man hittills har gjort.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till vad utskottet föreslår.

Fru MARKLUND (vpk):

Herr talman! I vpk:s motion om hemspråksundervisningen föreslås bl. a. att riksdagen uttalar att tjänster som hemspråkslärare skall ges en med andra lärartjänster likvärdig tjänsteställning med likvärdiga kompetenskrav. Det var också riksdagens beslut, när frågan behandlades våren 1976, att så skulle vara fallet.

Vissa formuleringar i propositionen väckte emellertid oro eftersom de tolkades som om regeringen velat föreslå riksdagen att frånga de tidigare antagna principerna och godkänna en sämre tjänsteställning och lägre

Nr 68

Onsdagen den
9 februari 1977

Hemspråksundervisning för invandrarbarn

Onsdagen den
9 februari 1977

*Hemspråksunder-
visning för invand-
arbarn*

kompetenskrav när det gäller hemspråkslärarna.

Utskottet har i sin skrivning när det gäller vårt yrkande gjort fullkomligt klart att en sådan förändring av tjänsteställning och kompetenskrav inte är aktuell. Därmed har vi också uppnått syftet med vårt yrkande, och jag ansluter mig därför till utskottets hemställan under punkten 2.

I likhet med regeringen har utskottet en märklig syn på hemspråkslärarna och deras uppgifter. För det första förutsätter utskottet att hemspråkslärarna obehindrat skall kunna vandra mellan olika stadier i skolsystemet. Detta är inte rimligt. Hemspråksundervisningen måste självfallet precis som alla andra ämnen i skolan byta både form och innehåll mellan olika stadier.

Det är klart att det vore önskvärt att hemspråkslärarna liksom andra lärare kunde koncentrera sin undervisning på resp. stadium i grundskolan. Det är tyvärr inte genomförbart. Däremot vore det möjligt att inrätta tjänster som hemspråkslärare i gymnasieskolan. I så fall skulle man åstadkomma en differentiering av hemspråkslärarnas inriktning som, även om den är grov, ändå skulle kunna tjäna till att höja kvaliteten på undervisningen.

För det andra skall hemspråkslärarna inte bara sköta undervisningen, utan de skall också ha kurativa uppgifter, som de inte har någon som helst utbildning för. Vi har i andra sammanhang mycket klara anspråk på utbildning för personal med kurativa uppgifter, och jag kan inte acceptera att man går ifrån den principen när det gäller invandrarbarnen, som ju ändå tillhör de mest utsatta i samhället.

Det finns utbildningsvägar, och det finns bland invandrarna många som borde ges möjligheten att välja de utbildningsvägarna. Vpk har i andra sammanhang tagit upp problemen med att invandrarna sällan eller aldrig får möjlighet att ta del av högre utbildning. Det får vi också tillfälle att återkomma till här i kammaren.

Hela idén med hemspråksundervisningen förfuskas enligt vår mening, dels genom att man inte tar några hänsyn till de skilda pedagogiska situationerna på olika nivåer i skolsystemet, dels därigenom att man gör hemspråkslärarna till något slags allmänna hjälpredor. Det finns ju en uppenbar risk för att de kurativa uppgifterna kan komma att svälla ut och inverka menligt på undervisningen. Man måste därför, menar vi, inrikta sig på att klara de kurativa behoven med kurativt utbildad personal. Bara undantagsvis bör hemspråkslärarna ha sådana uppgifter, och då måste det alltid ske på ett sådant sätt att undervisningen inte minskas.

Vänsterpartiet kommunisterna har länge hävdat att hemspråksundervisningen måste göras obligatorisk. Skälet framför andra är att i annat fall de barn som är mest socialt och kulturellt missgynnade och som därför är mest i behov av hemspråksundervisning kommer att hamna utanför. Det har gång på gång visat sig att den här typen av reformer, som är villkorliga och i väsentlig utsträckning bygger på initiativ från den enskilde, i det här fallet invandrarbarnens föräldrar, slår på det vis

som jag beskriver. Ju större behovet är, desto större är risken att hamna utanför.

De större invandarspråken ges B-språks status på högstadiet. I konsekvens med att hemspråksundervisningen görs obligatorisk är det också rimligt att ge de större invandarspråken samma status som exempelvis tyska och franska på grundskolans högstadium, dvs. B-språks status. Därmed kommer också hemspråket in i undervisningen på ett naturligt sätt som ett ämne bland andra.

Sedan till statsbidragen, som herr Andersson i Södertälje också var inne på! Ett schablonbidrag sådant som det som föreslås i propositionen kommer att drabba i första hand de mindre språkgrupperna men också i betydande utsträckning stora språkgrupper i de delar av landet där dessa språkgrupper inte är så vanliga. De konsekvenserna är uppenbara och kan inte ha undgått vare sig regeringen eller utskottet. Men i stället för att inta en mer generös attityd föreslår man ett bidragssystem som kommer att verka diskriminerande för vissa kategorier av invandrarbarn.

När regeringsförslaget kom i höstas blev det en häftig reaktion i åtskilliga kommuner och bland invandrarna, eftersom det snabbt kunde konstateras att statsbidragsbestämmelserna skulle leda till en kraftig minskning av hemspråksundervisningen i vissa kommuner. Utskottet föreslår nu övergångsbestämmelser som innebär att den här minskningen av hemspråksundervisning inte genomförs häftigt, utan kommer att dras ut under en längre tidsperiod. Man räknar uppenbarligen med att på det sättet dämpa opinionen och möjligen också verka dämpande på de borgerliga och socialdemokratiska motionärer som i likhet med vår grupp har föreslagit åtgärder för att hemspråksundervisningen skall bibehållas åtminstone i hittillsvarande omfattning. Jag tyckte mig också spåra en sådan dämpning i herr Anderssons i Södertälje anförande.

Vänsterpartiet kommunisterna står fast vid sitt förslag att även i de fall där elevantalet inte räcker till undervisningsgrupper om fyra i hemspråksundervisningen skall undervisningsgrupperna i statsbidragshänseende ändå betraktas som om de bestod av fyra elever. Med en sådan bestämmelse kan staten garantera en miniminivå vad gäller omfattningen av hemspråksundervisningen.

Vad jag här har sagt om statsbidrag till hemspråksundervisning gäller naturligtvis i lika hög grad för hemspråksträningen i förskolan. Där måste man f. ö. också inse behovet av hemspråksträning under hela förskoletiden. Hemspråksträning måste ges alla ålderskategorier inom förskolan, och efter det bör statsbidragsbestämmelserna avpassas.

Förutom den övriga hemspråksträningen och hemspråksundervisningen är det nödvändigt, för att invandrarbarnen skall få samma möjligheter som svenska barn att utveckla sitt språk och sin språkförståelse, att de tillförsäkras rätten till en första läs- och skrivträning på sitt hemspråk i grundskolans lågstadium. Den läs- och skrivträningen skall ge dem färdigheter som utgör grundstenarna för den fortsatta hemspråksundervisningen.

Nr 68

Onsdagen den
9 februari 1977

Hemspråksundervisning för invandrarbarn

När man, som i det här fallet, har försummat ett område som hemspråksundervisningen fordras det sedan extraordinära åtgärder för att reparera de tidigare försummelserna. Sådana extraordinära åtgärder är exempelvis att aktivt gå ut bland invandrarna och leta efter personer som är lämpliga och villiga att genomgå en utbildning till hemspråkslärare och sedan se till, att de får den utbildningen. Det förutsätter att förskole- och grundskoleläraraspiranter ges en bestämd kvot vid intagningen till resp. utbildningar.

Herr talman! Det är inte trevligt att behöva konstatera att när man från regeringens sida äntligen tar itu med en så viktig fråga som hemspråksträning och -undervisning för invandrarbarn så gör man en halvmesyr av det. Jag kan för min del inte acceptera detta. Från vpk:s sida har vi i motionen 1976/77:38 föreslagit en rad konkreta åtgärder för att invandrarbarnen verkligen skall få rätt och möjlighet att utveckla sitt hemspråk.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till motionen 1976/77:38 yrkandena 2-9.

Herr ALEMYR (s):

Herr talman! Jag skall inte ta upp någon lång diskussion med fru Marklund; jag vill bara på en punkt protestera mot hennes ordval. När hon kallar det beslut riksdagen nu kommer att fatta en halvmesyr är det nämligen en felaktig beskrivning.

I själva verket torde Sverige vara det enda land i hela världen som har ålagt de lokala skolledningarna att ge invandrade barn undervisning eller – för förskolans barn – träning i deras hemspråk. Det var ett utomordentligt viktigt beslut som riksdagen fattade för ett år sedan, och det har ute i Europa – i Turkiet och andra länder – väckt en berättigad uppmärksamhet att Sverige har varit berett att göra de här insatserna för de många barn som vandrat in till vårt land.

Vi skall vara medvetna om, herr talman, att det är komplicerat att anordna undervisning av den här typen. Förhållandena är så olika i olika kommuner. På sina håll rör det sig om ett fåtal barn, på andra håll är det många, många barn. I vissa kommuner är det fråga om både många språk och många barn. Det är väldigt svårt att hitta ett regelsystem som passar överallt. Av det skälet vill jag gärna säga, herr talman, att om det skulle visa sig att det regelsystem som riksdagen nu tar när det gäller statsbidraget behöver justeras framöver, så kan vi alltid göra det.

Vi låser oss alltså inte för all framtid. Det som händer i dag är att vi konstruerar ett statsbidragssystem som i de flesta fall – vi har undersökt det i utskottet – är tillfredsställande. Vissa kommuner behöver för att klara sina uppgifter ett extra tillskott av statsmedel, och det får de under en övergångsperiod. Kommuner med särskilda problem kommer emellertid även efter övergångstiden att få ett extra tillskott.

Den konstruktion av läartjänsterna som utskottet föreslår är också såvitt jag förstår den enda framkomliga vägen f. n. Det går inte, som

fru Marklund tror, att inrätta tjänster i de olika stadierna i skolväsendet; oftast är antalet invandrarbarn alldeles för litet för det. Vi har valt metoden att inrätta tjänsterna vid grundskolan, men lärarna skall användas även i gymnasieskolan. En garanti finns alltså inskriven i utskottsbe-
tänkandet för att även gymnasieskolans ungdomar skall få denna un-
dervisning.

Herr talman! När jag nu bara konstaterar att Sverige här har gjort insatser som internationellt uppmärksammas, vill jag inte ha sagt att vi skulle ha varit generösa i överkant. Vi gör en viktig insats för viktiga och stora befolkningsgrupper i landet, och det är självklart att vi i takt med vunna erfarenheter och ökande resurser ytterligare kan bygga ut dessa insatser.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utbildningsutskottets hemställan på samtliga punkter.

Fru MARKLUND (vpk):

Herr talman! Hänvisningar till situationen i andra delar av världen hjälper ändå inte upp det förhållandet att frågan om hemspråk och hemspråksundervisning har försumrats i Sverige.

Det är riktigt att omfattningen av denna undervisning har ökat kraftigt under de senaste åren – och kanske i all synnerhet det allra senaste året. Men jag har i tidigare riksdagsdiskussioner om hemspråken bl. a. hänvisat till de försummelser som har gjorts och som fortfarande många människor dras med när det gäller tvåspråkiga svenskar, nämligen i mina egna bygder i norra Sverige. Även där är fortfarande bristerna sådana att just denna kraftiga satsning på hemspråksundervisning som vi förordar skulle innebära förbättringar.

När jag säger att det här fortfarande handlar om en halvmesyr, tänker jag bl. a. på det förhållandet att hemspråksundervisningen fortfarande skall vara frivillig och beroende av föräldrarnas initiativ. Även om man har insikt om problemen med halvspråkighet är den aktivitet kommunerna utvecklar för att informera invandrarbarnens föräldrar om de rättigheter som barnen har fortfarande en halvmesyr.

Jag anser alltså att det är nödvändigt att göra denna undervisning obligatorisk för att alla invandrarbarn skall få samma utvecklingsmöjligheter. Det är därför som vi ställer våra krav beträffande statsbidragen, som jag redovisade förut. Det är också därför som vi kräver en annan satsning på utbildningen av hemspråkslärare. Det är på de vägarna som vi menar att man verkligen skall reparera de försummelser som hittills har funnits på detta område.

Herr ALEMYR (s):

Herr talman! Det är en viktig princip att det för de invandrade familjerna finns frivillighet på detta område.

Men jag vill gärna tillägga att jag håller med fru Marklund om att det är väldigt viktigt att kommunerna ser till att det går ut information

Onsdagen den
9 februari 1977

*Hemspråksunder-
visning för invand-
rarbarn*

till de olika familjerna där man talar om vilket utbud som förekommer. Det får ju inte vara så att ungdomar går miste om hemspråksträning och hemspråksundervisning bara därför att familjerna inte känner till att den existerar. Det finns anledning för oss att understryka hur väsentligt det är att kommunerna i stor utsträckning går ut med information till de invandrade familjerna.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 38 av herr Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Marklund begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utbildningsutskottets hemställan i betänkandet nr 10 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 38 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Marklund begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 282
Nej – 14

Mom. 2-4

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 38 av herr Werner m. fl. i motsvarande del och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Marklund begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utbildningsutskottets hemställan i betänkandet nr 10 mom. 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 38 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Marklund begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 284
Nej - 14

Mom. 6-13

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 38 av herr Werner m. fl. i motsvarande delar och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Marklund begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utbildningsutskottets hemställan i betänkandet nr 10 mom. 6-13 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 38 i motsvarande delar.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Marklund begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 285
Nej - 14

Mom. 14

Utskottets hemställan bifölls.

§ 10 Föredrogs

Jordbruksutskottets betänkande

1976/77:12 med anledning av propositionen 1976/77:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 såvitt avser anslag inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde

Näringsutskottets betänkanden

1976/77:14 med anledning av propositionen 1976/77:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 i vad avser statens hantverks- och industrilånefond

1976/77:15 med anledning av propositionen 1976/77:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 i vad avser vissa anslag inom industridepartementets verksamhetsområde

1976/77:16 med anledning av propositionen 1976/77:100 i vad avser vissa anslag inom ekonomidepartementets verksamhetsområde

Kammaren biföll vad utskotten i dessa betänkanden hemställt.

Nr 68

Onsdagen den
9 februari 1977

*Hemspråksunder-
visning för invand-
rarbarn*

Onsdagen den
9 februari 1977.

*Om ett generellt
anstånd med
avlämnande av
självdeklaration till
innevarande års
taxering*

§ 11 Om ett generellt anstånd med avlämnande av självdeklaration till innevarande års taxering

Herr budgetministern MUNDEBO erhöll ordet för att besvara herr Börjessons i Falköping (c) den 18 januari anmälda fråga, 1976/77:198, och anförde:

Herr talman! Herr Börjesson i Falköping har frågat mig om jag, med hänsyn till bokföringsbyråernas hårda arbetsbelastning orsakad inte minst av försenad distribution av vissa deklarationsblanketter, vill medverka till att generellt anstånd med förslagsvis två veckor beviljas samtliga deklarations skyldiga med inlämnandet av årets självdeklaration.

De deklarationsblanketter som används av det stora flertalet skattskyldiga har sänts ut i god tid. Däremot har en del blanketter som avser rörelseidkare och lantbrukare kommit att försenas något. Situationen är emellertid inte sådan att ett generellt anstånd är motiverat. Gällande anståndsregler är generöst utformade och är enligt min mening tillräckliga. Riksskatteverket har dessutom i ett brev till lokala skattemyndigheter och skattechefer påpekat att man vid anståndsgivningen skall beakta att speciellt bokförings- och revisionsbyråernas arbete kan bli förskjutet vid 1977 års taxering.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Frågan om ett generellt anstånd med deklARATIONERNAS inlämnande har blivit en följetong under de senaste riksdagarna. Frågeställarna har alltid, med rätta, åberopat att erforderliga blanketter blivit försenade i tryckningen, vilket gjort det svårt att få fram deklARATIONERNA i tid. Detta är förhållandet också i år, även om de deklarationsblanketter som det stora flertalet människor använder kommit ut i god tid. Kvar står förhållandet att vissa blanketter blivit försenade vid tryckningen. Detta har naturligtvis försvårat arbetet för deklarationsbyråerna.

Jag fick för några veckor sedan ett brev, som var daterat den 20 januari, där brevskrivaren säger att han ännu inte fått de blanketter som han behöver för sitt arbete med att hjälpa folk med upprättande av deklARATIONER.

Med hänsyn till detta tycker jag att det borde vara möjligt att ge generellt anstånd. Visserligen framhålls det i svaret – och det tar jag fasta på som positivt – att riksskatteverket i ett brev till lokala skattemyndigheter och skattechefer påpekat att man vid anståndsgivningen skall beakta att speciellt bokförings- och revisionsbyråernas arbete kan bli förskjutet vid 1977 års taxering. Men något generellt anstånd är inte statsrådet Mundebo villig att medge. Jag vill då fråga: Är det möjligt att ge bokföringsbyråer och revisionsbyråer rätt att skicka in en kollektiv anhållan om anstånd, dvs. en förteckning över de deklARATIONER som önskar uppskov? Det skulle underlätta arbetet om inte var och en av dessa deklARATIONER behöver fylla i ett särskilt formulär.

Herr budgetministern MUNDEBO:

Herr talman! Jag tror att de problem som kan uppkomma är möjliga att lösa genom en individuell ansökan. Jag vill på herr Börjessons direkta fråga återge ett par rader ur det brev som nyss har gått ut från riksskatteverket till skattechefer och fögderichefer. Där säger man att om deklara-tions- eller bokföringsbyrå begär anstånd för flera namngivna bör anstånd kunna medges om byrån lämnar fullständiga uppgifter om vilka skattskyldiga som avses och om det finns godtagbara skäl för anstånd. Det bör alltså vara möjligt att på samma gång göra en framställning för flera personer.

Låt mig tillägga ett par ord i anslutning till den debatt som pågår om informationen till skattebetalarna.

Det har sagts att de officiella handledningarna till deklaranter innehåller felaktigheter och att informationen har lämnats för sent, så att ett stort antal personer inte skulle hinna få sina deklara-tioner klara till den 15 februari. Jag är medveten om att vissa felaktigheter förekommit när det gäller aktieägare. Den felaktiga informationen torde emellertid bara i undantagsfall kunna föranleda oriktiga deklara-tioner. Skulle detta inträffa tar jag för givet att oriktigheten kommer att anses ursäktlig enligt de regler som gäller härom. Någon påföljd i form av skattetillägg blir då inte aktuell. Det enda som händer är att felet i deklara-tionen rättas till. Jag är också medveten om att viss kompletterande information angående aktier har lämnats sent. Den informationen är emellertid av intresse bara för ett mindre antal deklaranter. I den mån någon på grund av den sena informationen inte hinner få sin deklara-tion färdig till den 15 februari bör han begagna sig av möjligheterna att få anstånd med deklara-tionen. Jag har erfarit att riksskatteverket i dag har rekommenderat myndig-heterna att medge anstånd tio dagar för dem som gör sannolikt att de på grund av försenad information inte hinner lämna deklara-tionen i tid.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Låt mig uttala min tacksamhet för det senaste inlägget från statsrådet Mundebo. Jag fattar det så att ett generellt anstånd kan beviljas genom att en byrå kan skicka in en förteckning till den lokala skatte-myndigheten i taxeringsdistriktet och på denna förteckning ange de deklaranter som önskar uppskov. Där skall alltså uppges namn, adress, personnummer och skälen till att uppskov önskas. Myndigheterna kommer då att ge anstånd med deklara-tionens inlämnande om det kan göras sannolikt att det föreligger behov av uppskov. Så har jag fattat svaret, och jag tycker att det svaret är bra.

Det är ytterst angeläget att medborgarna blir informerade i god tid. Massmedia har en oerhört stor slagkraft, och information via TV och andra massmedia bör naturligtvis sättas i gång. Det är så sällan jag får tillfälle att följa TV-programmen, och jag vet därför inte om TV har givit någon information om deklara-tionen i år. Men det finns all anledning för den att ge sådan information före den 15 februari. Egentligen skulle

Nr 68

Onsdagen den
9 februari 1977

*Om ett generellt
anstånd med
avlämnande av
självdeklara-tion till
innevarande års
taxering*

*Om information till
folkpensionärer
rörande nya
skatteregler*

sådan information ges i mycket god tid.

Låt oss dra lärdom av vad som har skett under årens lopp och se till att förhållandena blir bättre under kommande år.

Herr budgetministern MUNDEBO:

Herr talman! Jag vill bara göra det formella förtydligandet att anstånden är individuella men att det är möjligt att söka anstånd för flera deklaranter på en gång.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 12 Om information till folkpensionärer rörande nya skatteregler

Herr budgetministern MUNDEBO erhöll ordet för att besvara herr Gahrtons (fp) den 18 januari anmälda fråga, 1976/77:204, och anförde:

Herr talman! Herr Gahrton har frågat mig på vilket sätt information om de nya skatteregler som beslöts hösten 1976 kommer att spridas till berörda pensionärer.

Omfattande insatser görs för att tillgodose pensionärernas behov av information. Sålunda har riksskatteverket redan sänt broschyren "Dags att deklarerera för pensionärer" till samtliga folkpensionärer utom dem som förväntas inte behöva deklarerera år 1977. I broschyren lämnas upplysning om de regler som gäller 1976 års pensioner och som skall tillämpas vid självdeklarationen nu i februari. Information ges bl. a. om de gynnsammare förmögenhetsgränserna i fråga om extra avdrag. Vidare har riksförsäkringsverket före pensionsutbetalningarna i februari i år i ett särskilt brev informerat de pensionärer som enligt de nya reglerna får vidkännas avdrag för preliminär skatt på 1977 års pensioner. Skattemyndigheter och försäkringskassor lämnar upplysningar till de pensionärer som så önskar.

Det är viktigt att information lämnas i skattefrågor och att informationen är så lättillgänglig som möjligt. Det kan emellertid ibland vara svårt att informera i så god tid som är önskvärt, bl. a. beroende på att nya regler kan beslutas kort tid innan de skall tillämpas. Regeringens strävan är givetvis att undvika sådana situationer, men det har inte alltid visat sig möjligt. I valet mellan ett riksdagsbeslut om nya skatteregler sent under året och ett uppskov med ikraftträdandet med kanske ett helt år har regering och riksdag gemensamt gjort den bedömningen att kort tid för information fått accepteras som det mindre onda.

Herr GAHRTON (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Bakgrunden är denna.

I princip är folkpensionsförmånerna skattepliktiga. Samtidigt har enbart folkpension plus pensionstillskott tidigare inte medfört vare sig beskatt-

*Om information till
folkpensionärer
rörande nya
skatteregler*

ning eller deklarationsskyldighet. Men hösten 1976 beslöt riksdagen, med anledning av proposition 45, om utvidgning av fullmakten för regeringen enligt 3 § 3 mom. utmätningsslagen att omfatta rätt att förordna om skatteavdrag på enbart folkpension. Det framhålls visserligen både att sådant avdrag endast skall kunna ske om slutlig skatt antas uppkomma och att förslaget som helhet är att anse som ett provisorium i avvaktan på resultatet av pågående utredningsarbete om bl. a. pensionärernas beskattning. Men beslutet har likafullt skapat oro bland pensionärer. Redan nu innebär detta beslut att en förtidspensionär utan annan extrainkomst än pensionstillskott kan få skatt.

Mot den bakgrunden är det viktigt att information har gått ut till pensionärerna.

Det är riktigt som budgetministern säger att information har gått ut, och det är tacknämligt. Men i och för sig kan man tycka att brevet från försäkringskassan till de pensionärer som nu skall få preliminärskatteavdrag på enbart folkpension plus pensionstillskott skulle kunna vara tydligare. Försäkringskassan hänvisar till ändrade regler men talar inte om närmare vad det är för regler, och framför allt talar det inte om vilka belopp det gäller. Försäkringskassan skriver:

”Ni har skattepliktig folkpension av sådan storlek att slutlig skatt kan komma att påföras Er.”

Det hade varit bra och klargörande om försäkringskassan också hade nämnt, såsom riksförsäkringsverket gör i sitt meddelande av den 17 januari i år till skattemyndigheterna, att skattefrihet gäller för ett belopp av 14 000 kr. för gift resp. 12 000 kr. för ensamstående och att pensionstillskott plus förtidspension med ca 1 500 kr. överskrider dessa gränser för skattefrihet.

Jag får ändå med tacksamhet notera att någon form av information har gått ut. Men jag vill samtidigt påpeka att det system som råder kommer att innebära att också ålderspensionärer i takt med att pensionsstillskotten stiger kommer att få vidkännas skatteavdrag. Och jag vill ifrågasätta om det varit riksdagens intention att ålderspension plus pensionstillskott utan sidoinkomst av något slag skall leda till beskattning.

Jag vill därför fråga budgetministern: Kan vi förvänta oss ett förslag om ändrade regler som gör att ålderspensionärer kan räkna med att ha sin grundpension plus pensionstillskott och därutöver också en viss rimlig sidoinkomst utan att bli beskattade?

Herr budgetministern MUNDEBO:

Herr talman! Herr Gahrton kom i slutet av sitt anförande in på folkpensionärernas beskattning. Jag vill erinra om att detta är en av de betydelsefulla frågor som 1972 års skatteutredning har att behandla, nämligen hur folkpensionärernas beskattning bör se ut i framtiden.

Jag har gett utredningen i uppdrag att vara färdig före utgången av november detta år så att vi skall få underlag för att under år 1978 inför riksdagen redovisa ett förslag om den framtida inkomstbeskattningen.

Onsdagen den
9 februari 1977

Om ifrågasatt avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till ideella och humanitära ändamål

Låt mig som min personliga mening få tillägga att det är en riktig ambition att stegvis förbättra möjligheterna till att vid sidan av folkpensionen ha en viss skattefri annan inkomst.

Herr GAHRTON (fp):

Herr talman! Jag noterar denna ambition med tillfredsställelse, och det gäller inte minst tidsplanen. Även om ingen exakt uträkning föreligger är det så att pensionstillskotten stiger enligt en av riksdagen fastställd plan. Det innebär att alla ålderspensionärer inom en inte alltför avlägsen tid får skattepliktig inkomst utan att ha några sidoinkomster. Men de beslut som riksdagen tidigare har fattat innebär en klar intention att folkpensionärerna utöver grundpensionen och pensionstillskottet skall kunna ha en rimlig sidoinkomst utan att behöva betala skatt. Det är viktigt inte minst med tanke på ambitionen att pensionärer skall stimuleras att hålla sig aktiva så länge som möjligt.

Jag noterar alltså med tillfredsställelse att vi kan räkna med förslag till förändringar som gör att Sveriges ålderspensionärer inte skall behöva betala skatt på ett belopp som ligger kring existensminimum eller strax däröver.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 13 Om ifrågasatt avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till ideella och humanitära ändamål

Herr budgetministern MUNDEBO erhöll ordet för att besvara fru Lindquists (m) den 25 januari anmälda fråga, 1976/77:212, och anförde:

Herr talman! Fru Lindquist har frågat mig om den av mig den 30 december 1976 tillsatta utredningen om avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till ideella och humanitära ändamål skall undersöka avdragsrätt enbart för ekonomiskt stöd från enskilda personer eller om utredningen omfattar också gåvor från juridiska personer.

Mitt svar är att utredningsuppdraget enligt direktiven avser enbart gåvor från enskilda personer.

Fru LINDQUIST (m):

Herr talman! Jag tackar budgetministern för svaret på min fråga.

Det var med glädje som väldigt många av oss som är verksamma i ideella organisationer tog del av uttalandet i regeringsförklaringen att avdragsrätt vid beskattningen skulle införas för gåvor till ideella ändamål. Det var också glädjande att regeringen snabbt tillsatte en utredning. Med intresse tog vi del av direktiven till den.

För mig var det oklart om avdragsrätten skulle avse enbart gåvor från enskilda personer eller omfatta också gåvor från juridiska personer. Den oklarheten är borta i dag genom budgetministerns svar.

Onsdagen den
9 februari 1977

*Om avdragsrätt vid
inkomsttaxeringen
för gåvor till ideella
och humanitära
ändamål*

Jag skulle naturligtvis hellre ha sett att budgetministern hade svarat att utredningen har fått i uppdrag att också utreda avdragsrätt för juridiska personer. Bakgrunden är ju att det är viktigt att stödja de ideella organisationerna. Som bekant kämpar många av dessa organisationer i dag med stora ekonomiska svårigheter. Det vore olyckligt om de inte kunde fortsätta en verksamhet som allmänt uppfattas som så värdefull att de redan i dag intar en särställning skattemässigt.

Det är klart att denna utredning möjligen skulle kunna komma fram till att det vore svårt att göra en avgränsning just beträffande de juridiska personerna, men jag tycker det hade varit värdefullt om man i vart fall hade fått utreda den här frågan. Jag föreställer mig dessutom att olika remissinstanser som får yttra sig över utredningsresultatet också kommer att framföra önskemål om avdragsrätt för juridiska personer. Därför hade det enligt min mening varit bra om man åtminstone hade utrett den frågan.

Jag får alltså finna mig i budgetministerns svar. Det enda jag kan göra i dag är att stilla be budgetministern att möjligen tänka om på denna punkt.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 14 Om avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till ideella och humanitära ändamål

Herr budgetministern MUNDEBO erhöll ordet för att besvara herr *Palms* (s) den 4 februari anmälda fråga, 1976/77:241, och anförde:

Herr talman! Herr Palm har frågat mig om utredningen om avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till ideella och humanitära ändamål kommer att överväga avdragsrätt även för personer som lämnar bidrag till organisationer med klart humanitära uppgifter som t. ex. Röda korset, Amnesty International och Arbetarrörelsens solidaritetsfond.

Mitt svar är att utredningsarbetet enligt direktiven avser även gåvor till sådana organisationer som nämns i herr *Palms* fråga.

Herr PALM (s):

Herr talman! Först ett tack till budgetministern för svaret.

Det är ett positivt svar, men det är ju ingalunda något problemfritt område som den nya utredningen ger sig in på. Jag ställde min fråga till budgetministern beträffande de organisationer som han själv nämnt här framför allt med hänsyn till att direktiven på den här punkten har varit ganska otydliga och att diskussionen om avdragsspörsmålen hittills i första hand har handlat om skatteförmåner för dem som ger bidrag till religiösa samfund.

I motioner och debatter har man tidigare sökt ge intryck av att fattiga samfund har behandlats mycket illa av statsmakterna, men så är det

Onsdagen den
9 februari 1977

*Om avdragsrätt vid
inkomsttaxeringen
för gåvor till ideella
och humanitära
ändamål*

ju inte. I den skattedebatt som fördes så sent som den 6 april i fjol upplyste utskottets talesman om att anslagen hade ökat från 2 milj. kr. 1972/73 till 27 milj. kr. i fjol, och det är ingen dålig ökning.

När det gäller att främja ideella och humanitära ändamål har frågan ofta varit anslag *eller* bidrag. Riksdagsmajoriteten har några gånger tack vare den skattesakkunnige folkpartiriksdagsmannen och kronofogden herr Sjöholm i Helsingborg, som nu har lämnat riksdagen, avvisat yrkanden om skatteavdrag. Det har skett av rättvise- och kontrollskäl, och dessutom skulle ett bifall till dessa yrkanden ha medfört mera krångel.

I en interpellation som ställdes under höstriksdagen av herr tredje vice talmannen Eriksson i Arvika och som besvarades den 15 december förklarade interpellanten att skatteutskottet ställt sig relativt positivt till tanken på detta skatteavdragssystem. Det är bara det att herr tredje vice talmannen var en smula inaktuell. Han citerade vad skatteutskottet anförde 1974, alltså för tre år sedan. Jag vill vara betydligt mera aktuell och citera vad skatteutskottet skrev för tio månader sedan, i april 1976, en skrivning som också blev riksdagens beslut. Utskottets skrivning är rätt lång, och jag skall bara citera ett stycke som från mina utgångspunkter är mycket väsentligt:

”Utskottet vill understryka att en avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål innebär avsevärda avvikelser från grundläggande principer i skattelagstiftningen och skulle medföra högst varierande ekonomiska konsekvenser för de skattskyldiga. Avdragsrätten skulle också medföra ofrånkomliga orättvisor, bl. a. på grund av svårigheten att åstadkomma en lämplig och i taxeringsarbetet hanterlig avgränsning mellan avdragsgilla och ej avdragsgilla gåvoändamål.”

Det är skälet till att vi socialdemokrater inte vill medverka till mer krångel, mer byråkrati och ökat skattekineseri på det här området. Jag är rädd att man kan öppna de möjligheterna om man inte håller utredningsarbetet under kontroll.

Men nu vart det bråttom, utredningen har tillsatts, och det har sagts att den skall lämna sitt resultat redan under det här året. Det finns alltså många skäl att mycket uppmärksamt följa vad som sker på området.

Herr budgetministern MUNDEBO:

Herr talman! Låt mig först säga när det gäller frågan om avdragsrättens omfattning att såväl i regeringsförklaringen som i flera motioner, till vilka bl. a. jag själv har medverkat, är det klart utsagt att avdragsrätten skall gälla icke enbart gåvor till religiösa samfund utan just gåvor till ideella och humanitära ändamål.

Jag är medveten om att det kan finnas en del problem då det gäller avdragsrättens exakta utformning, men jag kan ingalunda instämma i det uttalande av skatteutskottets ena hälft som herr Palm citerade. Utredaren har fått i uppdrag att särskilt beakta just hur avdragsrätten skall närmare utformas – att ta upp t. ex. frågan om beloppsspärrar och se till att bestämmelserna får en sådan utformning att de i praktiken blir

enklare att tillämpa. Jag är övertygad om att det i Sverige, liksom i så många andra länder, är möjligt att lägga fram ett lagförslag på detta område som går att tillämpa i det praktiska arbetet inom skatteadministrationen.

Bakom tillsättandet av utredningen ligger övertygelsen att det är angeläget att stimulera enskilda människors insatser i arbetet för humanitära ändamål och även insatser just i meningen att ge ett ekonomiskt stöd till olika organisationer.

Herr PALM (s):

Herr talman! I all korthet vill jag än en gång understryka att vi hyser allvarliga farhågor för vad som skall kunna ske, om man inte genomför en effektiv kontroll på detta område. Den mycket omfattande skattedebatt som vi hade här den 6 april i fjol visar ju att riksdagens majoritet delade denna oro och var medveten om de orättvisor som systemet kan skapa.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 15 Om handikappads rätt till befrielse från bilskatt

Herr budgetministern MUNDEBO erhöll ordet för att besvara herr Börjessons i Falköping (c) den 25 januari anmälda fråga, 1976/77:215, och anförde:

Herr talman! Herr Börjesson i Falköping har frågat mig om jag vill medverka till att handikappade som upphört med förvärvsarbete och som dessförinnan medgetts befrielse från skyldigheten att erlägga bilskatt, skall jämväl efter förvärvsarbetets upphörande ha rätt till nämnda befrielse, om det kan styrkas att vederbörande är beroende av personbil för personligt bruk.

Enligt 40 § vägtrafikskattelagen (1973:601) kan den som är höggradigt invalidiserad medges befrielse från skatteplikt för sådant fordon som han i sin huvudsakliga förvärvsverksamhet eller för sin utbildning är varaktigt beroende av. Frågan om en vidgad skattebefrielse för alla gravt handikappade har tidigare diskuterats i riksdagen och därvid satts i samband med den kommunala färdtjänsten och de statliga bidrag som kan utgå vid handikappads förvärv av bil. F. n. och till utgången av innevarande år bedrivs en försöksverksamhet med en utbyggd kommunal färdtjänst, till vilken staten lämnar kostnadsbidrag med 35 %. Syftet med denna verksamhet är bl. a. att samla erfarenhet om bästa sättet att tillgodose de handikappades transportbehov. Innan en utvärdering av denna försöksverksamhet gjorts är jag inte beredd att ta ställning till frågan.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag tackar budgetministern även för detta svar, även om jag inte är så väldigt nöjd och belåten med detsamma.

Nr 68

Onsdagen den
9 februari 1977

*Om handikappads
rätt till befrielse
från bilskatt*

Onsdagen den
9 februari 1977

*Om handikappads
rätt till befrielse
från bilskatt*

Den fråga som jag berört är principiellt mycket viktig, och av svaret framgår att enligt gällande bestämmelser har handikappad, som för sin utkomst eller för studiers bedrivande är i behov av bil, rätt till befrielse från erläggande av bilskatt. Jag har från denna talarstol flera gånger framhållit att bestämmelserna borde utsträckas till att gälla alla dem som på grund av sitt handikapp är beroende av bil. Kriteriet för befrielse skall utgöras av handikappet och inte av om vederbörande bedriver förvärvsverksamhet eller är studerande.

Tyvärr har riksdagen – det framgår också av svaret – sagt nej till en sådan utvidgning. Men jag skulle vilja säga så här: Om ekonomiska skäl talar mot en utvidgning av det slag som jag argumenterar för, vågar jag ändock hemställa om att en sådan utvidgning sker, i varje fall i första omgången, när det gäller de handikappade som redan nu åtnjuter bilskattebefrielse, så att de även i fortsättningen får behålla denna förmån, exempelvis när de blir pensionärer. Med andra ord: Bilskattebefrielse skall inte upphöra, därför att vederbörande slutar sin anställning, ty även efter förvärvsarbetets upphörande kan nära nog samma behov av bilskattebefrielse föreligga som före. Jag tänker då speciellt på dem som bor på landsbygden. Med tanke på de dåliga kollektiva trafikmedel som kan erbjudas dessa människor är den egna bilen nödvändig för att man skall kunna undvika total isolering.

Det lämnade svaret är ett nej, och därför är jag ledsen och besviken.

Herr budgetministern MUNDEBO:

Herr talman! Vi är säkert överens om att samhället på olika sätt bör underlätta de handikappades situation, men frågan är om vi skall lösa det problem som herr Börjesson tagit upp genom en utvidgning av skattebefrielsen eller genom en generösare bidragsgivning. Den frågan tål att fundera litet närmare på, och man bör då vänta på erfarenheterna av den försöksverksamhet som nu pågår. Syftet med försöksverksamheten är ju bl. a. att få mera erfarenheter för att uppnå en bättre lösning av denna fråga.

Viljeinriktningen är vi alltså överens om, men det gäller att litet närmare fundera över vilket sätt som är det bästa när det gäller att lösa problemet.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag har full förståelse för synpunkten att det här problemet tål att fundera på, men jag har i mitt tack för svaret klart framhållit att jag nöjer mig med att säga att de som redan har bilskattebefrielse bör få behålla den sedan de blivit pensionärer.

Jag tycker att den lilla utvidgning det här är fråga om borde kunna genomföras utan att man därför behöver äventyra våra statsfinanser eller förbigå den utredning det här gäller.

Min fråga är alltså denna: Vill statsrådet Mundebo vara med om att låta dessa människor som nu har bilskattebefrielse behålla den även i

fortsättningen, när det kan göras sannolikt att de behöver bilen för att lösa sina transportproblem? Det är allt vad saken gäller.

Nr 68

Onsdagen den
9 februari 1977

*Om skyldigheten
att erlägga
artistskatt*

Herr budgetministern MUNDEBO:

Herr talman! Jag är inte beredd att i samband med detta frågesvar tillstyrka att lagen ändras på det sätt som herr Börjesson avser utan menar att vi bör få tillfälle att fundera över bästa sättet att lösa problemet. Visst är det möjligt att utvidga lagen på det sätt herr Börjesson föreslår, men kanske är det både för de människor det handlar om och för samhället bättre att gå en annan väg, och det är därför vi vill ha litet tid på oss att fundera, i synnerhet som det pågår en försöksverksamhet och det är sagt att vi skall vänta på erfarenheterna av den.

Än en gång: Vi är överens om viljeinriktningen, men jag vill ha klarhet i vilket sätt som är det bästa när det gäller att lösa det här problemet.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag betvivlar inte statsrådet Mundebos ärliga vilja i detta avseende. Vi är nog överens om viljeinriktningen. Jag vill dock säga att försöksverksamheten på detta område i och för sig är lovvärd, men jag hoppas att det inte skall dröja alltför länge innan utvärderingen sker. Enligt det lämnade svaret skall försöksverksamheten bedrivas under detta år, och vi kan väl förvänta oss att det kommer att utkristallisera sig några reaktioner på utvärderingen härav.

Jag är självfallet öppen för alla de möjligheter som kan erbjuda sig. Jag är exempelvis inte främmande för tanken att frågan kan lösas genom en ökning av handikappersättningen. Men man kan också tänka sig att bilen betraktas som ett tekniskt hjälpmedel för den rörelsehindrade, och då bör inte rätten till befrielse från bilskatt upphöra i och med att vederbörande blir pensionerad.

Herr budgetministern MUNDEBO:

Herr talman! Jag vill försäkra herr Börjesson i Falköping att jag icke kommer att i onödan fördröja en lösning.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag vill kort och gott säga ett tack för detta sista besked.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 16 Om skyldigheten att erlägga artistskatt

Herr budgetministern MUNDEBO erhöll ordet för att besvara herr Komstedts (m) den 31 januari anmälda fråga, 1976/77:227, och anförde:

Herr talman! Herr Komstedt har frågat mig om regeringen tänker se över rådande bestämmelser så att artistskatt erläggs av alla artister, oavsett

Onsdagen den
9 februari 1977

*Om skyldigheten
att erlägga
artistskatt*

nationalitet, som framträder i Sverige.

En särskild utredningsman utreder f. n. frågan om artistskatten. Utredningsarbetet avses bli slutfört senare i år. Jag kan emellertid här förklara att jag är ense med herr Komstedt att reglerna om artistskatt behöver ändras i åtskilliga hänseenden.

Herr KOMSTEDT (m):

Herr talman! Jag tackar budgetministern för svaret på min fråga, som jag upplever som positivt.

Det finns i det svenska samhället många problem, som vi folkvalda inte alltid har vetskap om. Vi får påminnelser om sådana från olika håll, inte minst från de människor som vi representerar ut i de olika valkretsarna. Ett av de problem som jag själv har blivit uppmärksam på under den senaste tiden är de förhållanden som råder beträffande den s. k. artistskatten.

I dag gäller att beslut, huruvida en utländsk artist som uppträder i Sverige skall klassas som kulturarbetare eller inte, fattas av vederbörande hemlands ambassad i Sverige. Om han anses vara kulturarbetare söker ambassaden hos den svenska regeringen dispens från artistskatt. Denna ansökan beviljas såvitt jag har förstått alltid. Det är alltså den utländska ambassaden som avgör om artisten i fråga kan anses vara kulturarbetare eller inte, och på detta kan regeringen inte ha några synpunkter.

Inte minst i det ekonomiskt svåra klimat som vi upplever i dag i Sverige är det för många människor stötande att en artist – oavsett vilken kapacitet man anser att den personen har – för en timmes scenframträdande kan få över 100 000 kr. i gage. En svensk medborgare, som på ett år tjänar lika mycket pengar som denne artist har chansen att göra på en timme, klassas som höginkomsttagare.

Jag skall inte här diskutera om framträdanden av detta slag kan anses vara kultur, men vi har i riksdagen varit överens om att möjligheten till skattesubventionering av kulturframträdanden bör stå öppen för alla medborgare, om vi nu skall gynna kulturen, och det skall vi kanske göra. Men ofta är den kulturen inte tillgänglig för de många människorna, eftersom biljettpriserna kan ligga på 200–250 kr.

Nu visste jag, innan jag fick svaret från budgetministern, att det sitter en utredning som behandlar denna fråga. Utredningens direktiv är emellertid inte helt glasklara, och det har från utredningens sida också uttalats att det inte speciellt gäller utländska artister.

Därför vill jag fråga budgetministern om han är beredd att lämna tilläggsdirektiv till den sittande utredningen att speciellt studera det här problemet.

Herr budgetministern MUNDEBO:

Herr talman! Jag vill understryka att jag är angelägen om att få fram nya regler på detta område, och jag hoppas att vi skall få dem rätt snart. Jag vill försäkra att utredningen kommer att syssla med de här frågorna

och att den har möjlighet att göra det på grundval av de direktiv som redan gäller. Utredningen kommer att lägga fram ett förslag senare under året.

Herr KOMSTEDT (m):

Herr talman! Jag känner mig tillfreds med det sista beskedet från budgetministern att utredningen kommer att ta upp även det här problemet. Det kan inte vara rimligt – det tycker vi väl alla – att inte ha någon form av beskattning på så höga och lättförtjänta inkomster.

Vi vet också att svenska artister har problem därför att man inte betalar skatt i resp. länder. Det gör att artisterna många gånger inte vet vilken beskattning de har att räkna med. Vi har sett exempel på att svenska artister tvingats leva i exil på grund av stora skatteskulder i hemlandet. Det vore därför bra om vi fick ett system som gjorde att vi kunde få rätsida på de här frågorna.

Jag är nöjd och förhoppningsfull efter budgetministerns svar.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 17 Anmälan av interpellation

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 9 februari

1976/77:95 av herr *Svanberg* (s) till herr industriministern om utbyggnad av Karlsborgs Bruk:

Karlsborgs Bruk i Kalix kommun, ägt av ASSI, är med sina ca 1 000 anställda östra Norrbottens största industri och därför av avgörande betydelse för sysselsättningen inom området. Eftersom arbetslösheten trots Karlsborgs Bruk är mycket stor har de kommunala myndigheterna och de fackliga organisationerna sedan länge sökt påverka ASSI att i Karlsborg öka sin vidareförädling av råvaran för att på så sätt öka antalet sysselsättningstillfällen. ASSI har i princip ställt sig positivt till dessa önskemål.

Bolaget har den 3 juli 1975 ingivit ansökan till regeringen om tillstånd till ett byggnadsprojekt vid Karlsborgs Bruk. Projektet omfattar dels en kapacitetsutbyggnad vid bruket, dels en ökning av vidareförädlingen genom uppförande av en kartongfabrik. Projektet är en förutsättning för Karlsborgsindustrins fortbestånd. Förverkligas projektet ger det också ca 250 nya jobb i industrin, och under byggnadstiden ger det flera hundra byggnadsarbetare sysselsättning. Enligt gällande miljövårdsregler är ASSI skyldigt att vid Karlsborgs Bruk företa omfattande investeringar på ca

Nr 68

Onsdagen den
9 februari 1977

*Anmälan av
interpellation*

Onsdagen den
9 februari 1977

*Meddelande om
fråga*

200 milj. kr. för att svara mot de regler som nu gäller. Dessa kostnader för miljövård är för stora för att bäras av den nuvarande industrin. En kapacitetsökning och en ökad vidareförädling är nödvändiga om inte hela brukets framtid skall äventyras, något som skulle innebära en katastrof för denna av arbetslöshet redan så hårt drabbade bygd.

För kapacitetsökningen uppkommer ett behov av ytterligare råvara, men denna ökning är ringa och kan, som bolaget visar i sin skrivelse, klaras av med enkla åtgärder. För utbyggnaden fordras 200 000 ton lövved och 100 000 ton barrved. Lövveden utgör inget bekymmer eftersom länets skogsvårdsstyrelse och särskilt länets skogsägarförening i sina yttranden uppger att det nu råder stora svårigheter för dem att få avsättning för lövved inom området. När det gäller barrveden förklarar sig ASSI berett att till Karlsborg överföra ca 100 000 ton barrved som nu går till deras industri i Piteå och där ersätta bortfallet dels med returpapper, dels med s. k. grönlis. Det föreligger alltså inga större svårigheter att tillgodose råvarubehovet vid Karlsborgs Bruk.

För östra Norrbotten med dess många hundra arbetslösa är en utbyggnad av Karlsborgs Bruk av utomordentlig betydelse. Den ovisshet som råder om denna investering skapar oro och förstämning i bygden och sprider pessimism också till andra sysselsättningsområden. Det är därför av synnerlig vikt att besked i denna fråga ges snarast.

Med hänvisning till vad jag anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr industriministern få ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd att nu meddela när den ifrågasatta investeringen vid Karlsborgs Bruk kan komma till stånd?

§ 18 Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 9 februari

1976/77:245 av herr *Svensson* i Malmö (vpk) till herr ekonomiministern om lönekostnadernas inverkan på exporten:

I den offentliga diskussionen har på senare tid cirkulerat påståendet att de svenska lönekostnaderna skulle vara en vägande orsak till bakslagen för exporten. Denna tes spelar en betydande roll i regeringens lägesanalyser och politiska uttalanden. Dess samband med den aktuella lönerörelsen är uppenbart.

Mot denna bakgrund får jag ställa följande fråga till herr ekonomiministern:

Med vilken rätt utmålar regeringen de svenska arbetarnas löner som orsak till företagens exportproblem?

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 11.22.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 68

Onsdagen den
9 februari 1977

*Meddelande om
fråga*